

Opinnäytetyö / osaamisnäyte (YAMK)

Kulttuuriala

2024

Anu Lehto

Monialainen identiteetti

– hybriditaiteilijana muotoilun ja taiteen
rajapinnoilla

OPINNÄYTETYÖ / OSAAMISNÄYTE YAMK | Tiivistelmä

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuuriala, Taiteen uudet kontekstit

2024 | 13 sivua

Anu Lehto

Monialainen identiteetti

- hybriditaiteilijana muotoilun ja taiteen rajapinnoilla

Opinnäytetyön osaamisnäytteenä kirjoitettu reflektiivinen artikkeli taiteilijaidentiteetin synnystä. Artikkelissa pohdin urapolkuani sekä opintojen merkitystä ammatillisen identiteetin selkeyttäjänä.

Asiasanat:

Ammatti-identiteetti, hybriditaiteilija, suunnittelija, taiteilija

MASTER'S THESIS | DEMONSTRATION OF COMPETENCE | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Master of Culture and Arts, Contemporary Contexts of Arts

2024 | 13 pages

Anu Lehto

Multidisciplinary Identity

- As a Hybrid Artist at the Intersection of Design and Art

A reflective article written as a demonstration of competence for a thesis on the birth of an artist identity. In the article, I reflect on my career path and the significance of studies in clarifying my professional identity.

Keywords:

Professional identity, hybrid artist, designer, artist

Sisältö

1 Monialainen identiteetti – hybriditaiteilijana muotoilun ja taiteen rajapinnoilla	5
--	----------

Kuvat

Kuva 1. Kuvakaappaus digitarinasta	7
Kuva 2. Työhuoneella marraskuussa 2024.	13

1 Monialainen identiteetti – hybriditaiteilijana muotoilun ja taiteen rajapinnoilla

Miten taiteilija syntyy? Miten määrittelen itseni ammatillisten osaamistani valossa? Entä miten muut taiteen kentän ammattilaiset minut näkevät? Taiteen uudet kontekstit YAMK-opinnot ovat olleet minulle ennen kaikkea ajattelun matka, joka selkeytti ammatti-identiteettiäni sekä avasi taiteen toimintakentän horisonttia.

Oikeastaan lähdin tälle matkalle jo reilut kymmenen vuotta sitten tehdessäni maisteriopintoja Aalto Yliopiston Medialaboratoriossa. Minulla oli silloin takana medianomin tutkinto sekä 14 vuotta työelämää art directorina mainostoimistossa. Maisteriopintojen myötä sivuun sysätty oma taiteellinen työskentely löysi tarvitsemaansa tilaa ja luovaksi toimistotyöläiseksi palaaminen osoittautui lopulta ajatuksen tasolla mahdottomaksi. Jotain oli muuttunut.

Vankka osaaminen digitaalisten palvelujen muotoilusta ja visuaalisesta suunnittelusta sekä kirkasotsainen luottamus itsenäiseen ammatilliseen tulevaisuuteen johti uskonloikkaan toimistotyöläisestä luovanalan yrittäjäksi. Näin taaksepäin katsoessa se kannatti; seuraavat kymmenen vuotta kului yhdessä samanhenkisten suunnittelijoiden kanssa kulttuuritoimijoille digitaalisia palveluita ja visuaalista suunnittelua tehden. Yrittäjyys on ruokkinut vapaudenkaipuuta ja tarvetta muovata arjesta ja työelämästä omannäköinen. Yrittäjyys on kasvattanut vastuunkantoon ja kommunikointiin sekä tuonut ammattiylpeyttä omasta osaamisesta; ajattelustani ja kädenjäljestäni on oltu halukkaita maksamaan käypä korvaus. Kulttuurinkentällä suunnittelijana toimiminen on tuonut monenlaisen taiteen ja taiteilijat

lähemmäs, se on ollut mielenkiintoinen työskentely-ympäristö. Kunnes sitten taas asiakastöiden tieltä sivuun sysätty oman taiteen tekemisen kaipuu sekä uteliaisuus uusien toimintaympäristöjen löytämiseksi kolkutteli keväällä 2023. Oli tullut aika availa ovia ja ikkunoita; tuulettaa elämän ja työn tärkeyksiä. Löysin Taiteen uudet kontekstit YAMK-opinnot.

Taiteilijan synty

"Miten säilyttää oma tila tekemiselle? Taiteen tila arjessa? "Pidä pääsi." Hyvä neuvo. Pysy keskittyneenä, ota aika jokaisesta päivästä tai määritä tekemiselle päivät viikosta. Taide tarvitsee aikaa ajattelulle ja tilaa tekemiselle"

Päiväkirjamerkintä 3.9.2023

Näin alkoi päiväkirjamerkintäni syksyllä 2023 ensimmäisten opintopäivien jälkeen. Olin tosi motivoitunut kohtaamaan uutta ja ottamaan sitä osaksi elämäni, löytämään uusia polkuja tulevaisuuteen.

Opinnot alkoivat Ammatillisella elämäkertaprosessilla, jonka osana työstimme oman ammatillisen tarinan visuaaliseen muotoon. Digitarinan avulla tuli reflektoitua omaa urapolkua uudella tavalla: kuvin, videoin sekä omalla äänellä matkaa sanoittaen. Itselleni oli luontevinta katsoa siinä kohtaa taaksepäin ja summata kuljettua matkaa: niitä asioita, jotka olivat kuljettaneet minut Taide uusissa konteksteissa opintojen pariin. Nyt yli vuosi myöhemmin tarina antaa myös oikeita viitteitä suunnasta, joka tuntui löytyvän vasta opintojen myötä myöhemmin.

Kuva 1. Kuvakaappaus digitarinasta

[Ammatillinen elämäkerta video](#)

Ammatillinen elämäkertaprosessi on ollut opintojen tärkein palanen omaa ammatti-identiteettiä ajatellen. On ollut etuoikeutettua käyttää aikaa oman elämän ajatteluun. Päiväkirjaamiseen kannustettiin ja ajattelulle ajan pyhittämisestä ja ajatusten päiväkirjaamisesta muodostuikin nopeasti tapa. Arkiaamuisin herään hieman aikaisemmin ja minulla on tunti tai kaksi omaa aikaa. Siitä on muodostunut todella tärkeä hetki; se tuo merkityksellisyyden tunnetta ja on tärkeää taiteellisen työskentelyn kannalta. Aamuisin mieli on vielä kuormittumaton ja hiljaisuudessa ajatukset virtaavat vapaammin. Oli huikea tunne huomata, että jokin yhteys universumin tai olevan kanssa aukesi. Päiväkirjamerkintäni muuttuivat aika nopeasti tunteiden sanoittamisesta sisään virtaaviksi teosideoiksi. Tai tulvaksikin sitä voisi kuvailla. On jännittävää nähdä, mitkä ideoista jalostuu vielä tähän fyysiseen maailmaan.

Ajattelemisen myötä on tuntunut, että olen havahtunut horisontitla ajelehtimisesta. Ajattelun äärellä olen onnellinen. Ajattelu ja kuvittelu tuo myös tunnetta siitä, että olen aktiivisesti tekemässä valintoja ja vaikuttamassa omaan tulevaisuuteeni.

Opintojen alkaessa minun oli vaikeaa kutsua itseäni taiteilijaksi. Taiteilija sanaan latautui mielessäni niin paljon sellaisia asioita, joita omasta elämästäni puuttui. *Täydellinen vapaus luoda. Kaupallisen työskentelyn vastakohta. Oma ilmaisu. Pitkäjänteinen kehittäminen ja materiaalien tuntemus.* **Minusta on aina tuntunut, että olen ollut vääränlainen niin kaupallisen puolen ammatillisiin raameihin kuin myös taiteilijuuteen.**

Opintoryhmäni taiteilijoina työskentelevät henkilöt ovat olleet avainasemassa taiteilijuuden avaamisessa itselleni. Olen saanut kuulla, millaisten asioiden kanssa he kamppailevat ja uupuvat. Olen alkanut ymmärtää taiteilijan työskentelyyn liittyvien prosessien luonnetta; apurahojen hakua, teosehdotusten tekoa, millaista sanoittamatonta ja palkatonta työtä taiteilijuuteen liittyy. Ja olen tunnistanut jaettuja arvoja ja herkkyyksiä; on ollut tärkeää olla tämän ryhmän vaikutuspiirissä, muodostaa kollegiaalisia suhteita ja tehdä yhteistyötä.

Ammatillista identiteettiä pohdittaessa ja opintomateriaaleihin tutustuessa löysin nimen sille, kuka ammatillisesti koen olevani. **Olen hybriditaiteilija.** Olen suunnittelija ja olen taiteilija. Tämä oivallus on ollut vapauttavinta. Minun ei tarvitse valita jotain yhtä putkea mitä kulkea tai raamia, johon sopia; voin hyödyntää laajaakin osaamistani ja liikkua perinteisten ammattirajojen välillä.

Kaksikymmentäneljä luovaa työvuotta ovat myös valmistaneet minua omaan taiteelliseen työhön. Minulle on muodostunut ominainen

kädenjälki ja luontevat välineet itseilmaisuun. Kaupallisen puolen tuotantojen ansiosta ymmärrän laaja-alaisesti erilaisia luovia prosesseja ja toisaalta oman ajattelun ja ilmaisun sanallistaminen ja konseptointi on luontevaa.

Taide uusissa konteksteissa opinnot tarjoilivat laajan kattauksen taiteen kentän toimijuutta. Opintojen edetessä kiinnostuin ja innostuin monesta ja näin useita mahdollisia ammatillisia tulevaisuuden suuntia. Kulttuurihyvinvointi vaikutti ensin todella kiinnostavalta. Ja ehkä tulevaisuudessa sen äärelle voin vielä palata. Aiheeseen syventyessä kuitenkin tuli voimaton olo siitä, miten alkuvaiheessa alan rahoitus- ja työllistymismallit ovat ja toisaalta, jotta voisin toimia kulttuurihyvinvoinnin projekteissa, olisi minun opiskeltava vielä kyseistä alaa lisää. Se suunta tuntui lopulta kuitenkin olevan liian kaukana siitä tämänhetkisestä oman ilmaisun tarpeesta sekä olemassa olevista osaamisistani.

Tulevaisuudentutkimuksen ja -ennakoinnin menetelmien läpikäynti toi monia hyviä työkaluja palvelumuotoilijan työpakkiini. Lisäksi olen nauttinut tiedonhausta ja akateemisten tutkimusten lukemisesta. Jäin jossain kohtaa miettimään, millainen yhteiskunta meillä voisikaan olla, jos kaikilla halukkailla olisi vapaa pääsy tutkimustietoon.

Monialainen dialogi

LABin Taide yhdyskuntasuunnittelussa VAVA-opintoina on tuonut oikeaa suuntaa ja ymmärrystä olemassa olevan osaamiseni rinnalle. Julkisen tilan taide muistuttaa suunnitteluprosesseiltaan asiakastöitä, joita olen jo vuosia tehnyt. Myös palvelumuotoilullisten metodien tuntemuksesta on suuri etu. Tilallisuus, tarinankerronta, kokemuksellisuus, tunnelmat ja vuorovaikutus ovat asioita, joita olen

suunnitellut ammatikseni jo kauan, hiukan eri kulmasta vain. **On ollut todella kiinnostavaa löytää myös oppimisen yhteisö, jossa oli myös osaajia monelta alalta: taiteilijoita, kaupunkisuunnittelijoita, arkkitehtejä ja palvelumuotoilijoita.** Koin olevani oikeassa paikassa näiden ammattiryhmän ihmisten parissa. Puhuimme samaa kieltä. Tammikuussa 2025 matkani opiskelijana jatkuu aihepiirin parissa, Taideyliopiston Julkisen taiteen taideasiantuntijan erikoistumiskoulutuksessa.

Rohkeutta verkostoitumiseen

Opinnot ovat myös rohkaisseet lähestymään ammatillisesti kiinnostavia ihmisiä. Se, että yksikin keskustelu voi viedä omaa ajattelua pidemmälle tai avata mielenkiintoisen suunnan, on ollut iloinen oivallus. Olen tämän kuluneen vuoden aikana tavannut arkkitehdin, muotoilijan, älykkäitä kaupunkikonsepteja suunnittelevan henkilön ja listaa kontaktoitavista henkilöistä riittää seuraavallekin vuodelle. Lounaskutsusta kukaan ei ole kieltäytynyt ja tuntuu, että näistä tapaamisista kumpikin osapuoli on lähtenyt inspiroituneena. Tapaamisten ainoa agenda on vaihtaa ajatuksia tietystä aihepiiristä ja näin verkostoitua. Uusi mielenkiintoinen tapa tavata ihmisiä.

Ammatti-identiteetti nyt

*”Hyvä taiteilija,
kiitos jäsenhakemuksestasi Taiteilijajärjestö MUU ry:hyn. MUUn jäsenvalintalautakunta ja hallitus ovat käsitelleet hakemuksesi*

kokouksissaan huhti- ja toukokuussa. Meillä on ilo kertoa, että hakemuksesi on hyväksyttyä. Tervetuloa MUU ry:n jäsentaitelijaksi!”

Sähköposti 3.6.2024

Taiteilijajärjestöön kuuluminen on minulle muodollinen validaatio ammattitaiteilijuudesta sekä mandaatti hakea näyttelytiloja ja apurahoja työskentelyyni. Tämä on merkityksellistä ammatti-identiteettini kannalta, se tuo varmuutta taiteilijuuteeni. Taiteellinen työskentely on alkanut teosehdotusten muodossa. Olen aloittanut myös erilaisten materiaalien tutkimisen ja testien tekemisen. Ja minulla on tämän tekemisen kanssa rauha; taiteellinen työskentelyni kulkee omaa polkuaan, sillä ei ole aikataulua vaan se on sisältä kumpuavaa tekemistä ja merkitystä antavaa; se ei ole pakottamista tai minun ei tarvitse arvottaa taiteellista työskentelyäni. Se on ajattelua ja tapa olla tässä maailmassa. Se on asioita, jotka virtaavat minun kauttani tähän maailmaan. Ja se on oikeanlaista ja riittävää juuri sellaisena millaisena se sitten ilmentyykään.

Olen myös suunnittelija; digitaalisten palveluiden muotoilija, visuaalinen tarinankertoja ja markkinointiviestinnän suunnittelija. Suunnitteluosaamiseni on laajentumassa julkisen tilan taiteen lainalaisuuksien ymmärrykseksi. Se on olemassa olevien osaamisten yhdistämistä tähän itselleni uuteen alueeseen. Osaamisen kehittäminen tulee mahdollistamaan uudenlaisissa ammatillisissa toimintaympäristöissä työskentelyn ja tuo liikkumavaraa yrittäjyyteeni. Olen suunnittelijana moniosaaja ja mahdollisia tulevaisuuden toimintaympäristöjä ovat muun muassa arkkitehtitoimistot, palvelumuotoilutoimistot, digitaalisten tuotteiden muotoilutoimistot, museot sekä kaupunkien kaupunkisuunnittelu- ja design-osastot.

Kuvitelma tulevasta

Työelämäni ensimmäisen kolmanneksen työskentelin suunnittelijana mainostoimistossa, toinen kolmannes on ollut yrittäjyyttä kulttuuritoimijoiden sisällöntuotannoissa ja markkinoinnin suunnittelussa. Työelämäni kolmas kolmannes on alkamassa; haluan toimia asiantuntijana, palkattuna tai yrittäjänä, projekteissa, joissa liikutaan tilallisten, taiteellisten, teknologian ja muotoilun alueella, parempia kaupunkitiloja ja palveluja suunnitellen. Rinnalla kulkee oma taiteellinen työskentely.

Lopuksi

Taiteen uudet kontekstit YAMK-opinnot ovat olleet oivallisesti kuratoitu kokonaisuus; mainio työkalu omien osaamisten ymmärtämiselle ja ammatti-identiteetin kirkastamiselle. Koen, että olen saanut näiltä opinnoilta sen mitä lähdin hakemaan: uusien toimintaympäristöjen tunnistamista ja ajattelun avartamista; omien mahdollisten tulevaisuuksien näkemistä. Hieno matka tämä on ollut.

Kuva 2. Työhuoneella marraskuussa 2024.